

conduce delegația Reuniunii române de cîntări și muzică din Lugoj, compusă din coriștii Virgil Luca, Virgil Bloc, și Nicolae Popescu. În drum spre Alba Iulia, Ion Vidu concepe un *Marș al libertății*, pe un text alcătuit ad-hoc de către tovarășul său de drum, profesorul dr. Victor Birlea, delegatul școlii normale de fete din Lugoj. Acest cîntec, conceput pentru cor bărbătesc, a fost definitivat după întoarcerea lor de la marele act istoric de la Alba Iulia, sub titlul de *Marșul Libertății*, care începe cu „S-a deșteptat din somn românul...” și care a vrut să fie un ecou al *Răsunetului* lui Andrei Mureșanu cu al său *Deșteaptă-te române*, din 1848. Cîntecul compus de Ion Vidu avea să fie executat de majoritatea formațiilor corale și de către fanfarele țărănești din Banat, la diferite manifestări cu caracter cultural.

Cu prilejul adunării generale a asociației culturale „Astra Bănățeană”, ținută la Lugoj în 9 octombrie 1927, Corul Vidu a colaborat la concertul organizat la Teatrul din Lugoj, alături de corurile „Lira” și „Progresul” din Lugoj precum și corul „Doina” din Timișoara, condus de Sabin Drăgoi. Corul Vidu a cucerit aplauze furtunoase pentru executarea precisă și frumos nuanțată a programului său, alături de corul bărbătesc „Doina” din Timișoara care a executat cu măiestrie superbă programul său, din care, două piese erau creații ale lui Sabin Drăgoi.

O manifestare artistică de importanță istorică în viața culturală a Banatului a constituit-o inaugurarea Teatrului de Stat din Timișoara, în ziua de 13 mai 1928.

La o masă comună, oferită de primăria municipiului Timișoara, Sabin Drăgoi, directorul Conservatorului muzical din Timișoara și Emil Grădinaru, consilier cultural al municipiului, și-au exprimat admirația pentru frumoasa execuție a pieselor corale.

★

La 24 iunie 1934, Lugojul a sărbătorit două evenimente culturale: dezvelirea bustului lui Ion Vidu, opera sculptorului Radu Moga și inaugurarea internatului Liceului Coriolan Brediceanu, opera arhitectului lugojean Constantin Purcariu.

Realizarea bustului lui Vidu se datorește inițiativei Asociației profesorilor secundari din Lugoj, în frunte cu profesorul Virgil Simonescu. Cu acest prilej a avut loc o defilare a corurilor și fanfarelor, prin fața bustului lui Ion Vidu. Frumosul cortegiu de coriști îmbrăcați în variate și pitorești costume naționale, avea în frunte pe conducătorii Asociației corurilor și fanfarelor române din Banat, profesorii Iosif Velceanu, Filaret Barbu, secretarul general al Asociației, urmați de corurile „Vidu”, „Lira” și al învățătorilor din Lugoj, apoi corurile din Bocșa, Babșa, Racovița, Gruni, Herendești, Criciova, Jena, Costei, Tîrgoviște, Oloșag, Satumic, și Boldur.

În noembrie 1935, Corul din Lugoj se deplasează la Timișoara, fiind întâmpinat în gară cu cîtece și urale de către membrii corurilor „Doina Banatului” și „Lira CFR” conduse de Alex. Bocșan, corul „Crai Nou” condus de profesorul Surlașiu și „Speranța” condus de Crișan.

Seara a avut loc concertul în Teatrul de Stat, care era arhiplin, ca în rare ocazii, cu galeriile pline de membrii corurilor sătești, pentru care corul „Vidu” reprezenta o garanție de înaltă ținută artistică.

În anul 1936, corul „Vidu” a efectuat sub conducerea lui Filaret Barbu un turneu în Cehoslovacia (în orașele Praga, Kosice, Uzhorod). Turneul a avut loc în zilele de 8 martie 1936 la Praga, 10 martie în orașul Kosice și 11 martie în orașul Uzhorod, cu un frumos succes, ce se oglindește în presa vremii.

După 1940 corul s-a aflat sub conducerea artistică a prof. Dimitrie Stan iar în ultimul timp, a tînărului Remus Tașcău.

În epoca actuală, corului „Ion Vidu” i s-au creat noi condiții de dezvoltare artistică ce au dus la afirmarea strălucită a acestei formații, ea ocupînd în cadrul mișcării corale din țara noastră un loc de frunte.

IOSIF POPESCU

VIATA MUZICALĂ

Kurt Wöss la Filarmonică

Dirijorul Kurt Wöss, de la Linz, a încheiat stagiunea Filarmonicii „George Enescu”, cu două concerte de muzică austriacă. A fost mai întii un program i-am spune academic: Haydn — Bruckner.

Niciodată nu am socotit că un dirijor trebuie să fie necesarmente francez sau german, de pildă, pentru a prezenta cum se cuvine muzica patriei sale. Am admirat, de exemplu, chipul magistral, însuflețit la maximum, extraordinar de colorat și foarte românesc, în care marele dirijor Paul Paray

a prezentat în 1968, conducînd Orchestra din Paris la Théâtre des Champs-Élysées — *Rapsodia I-a* de George Enescu. Sala întregă l-a ovaționat, în picioare, la nesfîrșit. A fost un adevărat triumf. Cine ar fi bănuit că numai un român putea simți și pătrunde la o asemenea tensiune muzica rapsodiei enesciene, a avut o categorică desmințire. Austriacul Karajan dirijează cu egală măiestrie orice muzică. Și nu am putea afirma că Kurt Wöss excelează în muzica austriacă, deși deocamdată ne-a oferit-o numai pe aceasta. Condițiile de prezentare au fost dintre cele mai bune. Simfonia „Oxford” a avut tempii cei mai potriviți, o ritmică metronomică și

„Spune inimioară, spune“ de Elly Roman

totuși o anumită suplețe în ceea ce privește repri-zele, pregătite printr-un *calando* de bun gust. Este adevărat, cu deosebire în *Menuet*, Kurt Wöss a accentuat anumite cezuri, anumite respirații, puțin mai susținute decît cele cu care sintem deprinși noi, dar lucrul nu a displicut. *Presto* final a fost susținut cu un nerv și o vigoare de-a-dreptul juvenile, simfonia încheindu-se cu strălucire. Dar nu am putea spune că interpretarea a avut ceva cu totul specific... austriac. A urmat apoi, interminabila a VIII-a, „Tragica“ de Bruckner (o oră și 20 de minute !) Ea cere multă abnegație din partea orchestrei, a publicului, a dirijorului... și toți au dovedit-o. Lucrarea cuprinde unele pagini sumbre, frămîntate. Ca o notă dominantă, Kurt Wöss a dat o interpretare romantică lucrării, reliefînd elementele tematice de o mare melodicitate dar care prin repetarea lor, uneori obstinată, ca de exemplu în scherzo, sfîrșesc Prin a da ascultătorului un sentiment de sațietate. Sînt unii brucknerieni convinși care ascultă cu evlavie, cu ochii închiși, aceste reluări interminabile și dezvoltări oțioase... Mărturisim că nu facem parte dintr-e aceștia. Am ascultat însă Simfonia cu resemnare și cu satisfacția la gîndul că astăzi nu mai este epoca, din fericire, a eșafodării unor asemenea imense construcții sonore cu repetiții plicticoase și că lucrări de valoare crucială ca acelea ale lui Webern, care au zguduit din temelii componistica tradițională, durează doar cîteva minute. Între stilul simfonic umflat, prolix, și cel concis, sintetic, avem dreptul să-l preferăm pe cel din urmă. Dar, mă rog, libertatea alegerii e deplină. Kurt Wöss a imprimat simfoniei bruckneriene un caracter deseori solemn, uneori eroic, dramatic și monumental.

Celălalt concert a cuprins din nou simfonia „Oxford“ precum și un întreg program de muzică simfonică ușoară, exclusiv vieneză. După gigantismul brucknerian, valsurile și polcile straussiene au fost ca o compensație, o adevărată desfătare pentru toți iubitorii acestui gen melodos, lejer și picant.

Uvertura la „Liliacul“, construită liber pe unele motive principale ale operetei a generat din capul locului atmosfera de voieșie în care avea să se desfășoare întreg programul părții a doua a concertului. Desigur inspirația melodică a lui Joseph Strauss nu s-a ridicat totdeauna la nivelul celei a lui Johan Strauss — ca de pildă în „Sunetul sferelor“ (Sphärenklänge). Dar ce ritm admirabil, valsant, s-a priceput să-i imprime dirijorul Wöss; ce rubato-uri savuroase care să facă așteptate, ca o deslegare, revenirile aceluia *tempo giusto* specific.

Juvenilitatea dirijorului învingea cu ușurință uimitoare anii care i-au argintat complet părul și un bun exemplu de tinerețe dirijorală ne-a oferit în celebra polcă „Tritsch-Tratsch“, apoi în „Polca pizzicato“ redată de Filarmonica noastră cu nerv și cu o reală virtuozitate. Iar cînd a venit *Dunărea albastră* atunci dirijorul, în elanul său irezistibil, a luat vioara din mîna unuia dintre interpreții din orchestră pentru a cînta și conduce totodată, în cel mai bun stil vienez de odinioară, nemuritoarele valuri sonore care s-au revărsat melodos în sala Ateneului...

A fost o încheiere, a stagiunii, de mare strălucire și de entuziasm general,

Notorietatea lui Elly Roman, la noi și peste hotare, i-au făcut-o îndeosebi bucățile sale de muzică ușoară. Dar compozitorul a abordat, de mai bine de un sfert de veac, și muzica de teatru, creînd operete, comedii și legende muzicale. Pentru că stagiunea care s-a încheiat a fost deschisă cu ultima sa creație de acest gen „Spune inimioară, spune“, vom arăta din capul locului că spectacolul s-a bucurat de succes, Teatrul de operetă reprezentînd lucrarea de treizeci și cinci de ori.

Compozitorul și-a îndreptat, de data aceasta, atenția asupra unuia din înaintașii poeziei românești, din veacul al XVIII-lea, Enăchiță Văcărescu, a cărui viață de cărturar și de om politic dar care „era — cum spune G. Călinescu — și un om libovnic și a avut trei soții“ se preta foarte bine la un subiect de operetă. Libretul realizat de Viorica Arghirescu și Radu Costăchescu, ale căror calități literare sînt cunoscute, a fost distins cu o mențiune cu prilejul concursului organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. Și fapt este că autorii s-au priceput nu numai să plaseze acțiunea în epoca respectivă dar să și contureze personajele, să dea relief patriotismului luminat al lui Enăchiță Văcărescu, păstrător al limbii strămoșești și al culturii autohtone, fără a neglija nici momentele de umor atît de necesare într-o operetă și care au fost realizate cu picanterie și distincție. Accentul principal cade pe lupta lui Enăchiță Văcărescu împotriva tendințelor grecizante ale domnitorilor importați din Fanar, printre care și Alexandru Moruzzi, care pînă la urmă este și îndepărtat de la tron. Bine-nțeles, în spirit operetistic, acțiunea este întretesută și cu avatarurile sentimentale ale lui Enăchiță Văcărescu în care se înscriu Doamna Zoe, Maria, Ecatrina.

Cu o intuiție justă a situațiilor și cu talentul său de melodist, Elly Roman a reușit să facă o muzică întru totul adecvată, complexă, în care aflăm cîtece pe temeiul versurilor poetului intrate în antologiile noastre ca : Amărită turturea / Cînd rămîne singurea/Căci soția și-a răpus/Jalea ei nu e de spus/sau/„Spune inimioară, spune“/Ce durere te răpune ?/Arată ce te muncește, /Ce boală te chinuiește ?/Fă-o cunoscută mie,/Ca să-ți caut dohtorie.// Intonațiile sînt apropiate pe cît s-a putut de caracterul melismatic, oriental, al muzicii din epoca respectivă. Altele sînt folclorice, după cum pot fi aflate și cele ale muzicii ușoare, pe alocuri, contemporane. Calitatea orchestrației lui Cornel Popescu a adăugat un element pozitiv în plus muzicii îndeosebi sub raportul coloritului. Conducerea Teatrului de Operetă a încredințat direcția de scenă lui George Zaharescu. Disponibilitățile acestui artist cultivat pe care am avut prilejul să-l apreciem mai de mult, la Iași, au imprimat spectacolului elementele de loc, de epocă și de atmosferă care să-i confere cît mai multă autenticitate. Contribuția scenografului Gheorghe Dorosenco s-a afirmat în înlăturarea aceluia balast al decorurilor care deseori împovărează un spectacol, mobili-